ఆంధ్రభూమి వివిధ వాఙ్మయ సంపుటి

ఆదివారం 13-11-1977

జానపద గేయాలలో ఊళ్ళపేళ్ళ అధ్యయనం

..నందిని సిద్ధారెడ్డి.....

ఆధునిక దశమంచి అధునిక జీవన ఎదిగిన మానవుని ఉద్భవ, పరిణతి జీవన రీతులలోనే కాకుండా జానపద గీతుల లోనూ చిత్రితమవుతుంది.

పశుకాలీన సమాజంలోని ఒకవ్యక్తి కథనంలోని విషయాలనే జానపద గేయాలుగా ఎలా మలచుకుంటాడో, ఈ నాటి జానపదుడు తన చుట్టు ప్రక్కల తన జీవితంలో ముడివడి వున్న పోకడ ఊళ్ల పేర్లనో లయబద్ధంగా మలచుకున్నాడు. గొంతు పురి విప్పి పల్లు పాడుకున్నాడు.

చూసిన ఊరూ కావచ్చు. విన్న పేరూ కావచ్చు. అని మాత్రం జానపద గీతంలో ఏదోఒక భాగంలో మనకు తారుకుతాయి.

ఈ జానపదుని సంప్రదాయమే ప్రాచీన కవుల్లోనూ పరిశీలన లభ్యమవుతుంది. ప్రాచీన కావ్యాల్లో అప్పటి రాజుల్ని కీర్తిస్తూ వాటితో పాటే ఆ కాలంనాటి ఊళ్ళ పేర్లను గురించి వివరించే వర్ణనలన్నీ ఈ కోవకు చెందినవే. ఈ తొవలో రూపొందినవే. (ఇవి శ్రీనాథుని లోనో. పెద్దన లోనో తుణుకే కొల్లలు కొల్లలున్నాయి.)

అంతేకాక– పూర్వం యుగాలాల్లో పైతం ఈ పద్ధతి ప్రతిష్ఠితమైనట్ట మనము గమనించవచ్చు. "అంగ వంగ కళింగ కాశ్మీర కొంకణ..." అనేవి నందావణలో వలికిన నందబ్బాలు ఏదో ఒక పాత్ర గాత్ర బద్ధంగా వలికిననంద [illegible] కావచ్చు. [illegible] జానపదుడూ కావచ్చు. ఒక వ్యక్తి తనకుతెలిసిన ఊర్ల గురించి నందబ్బాన్ని బట్టి నవిష్టి వ్యక్తులకు చెప్పాలనే జానపదయ మంటుంటేమో–

ఆధితిలోని పెళిసిన ఆధునిక జానపద గీతులను మలచబడిన తీయలను [illegible] "[illegible]" అని.

తన కిష్టమైన ఊరు చూసినట్టుం టుందనీ. సిరి కొన్నట్టుందనీ మొగుడు అగంలోంచి తెరుకున్నట్టూ ఉంటుందనీ చెప్పుకోవచ్చు.

అట్లానే–కానుగంటి ఓదీ కొచ్చిన కాళ్లకడియాలు. పాలమాకుల కమ్మటివి కొచ్చిన పట్టగొలుసులు అమిలోతెచ్చిన సంబరమనే అది కావచ్చు నని అర్థం అవుతుంది.

అంతేకాక నిద్రిపేటకు 'సిటిసీర' కానుగంటికి 'కాళ్లకడియాలు'. పాలమాకులకు పట్టగొలుసులూ చెక్కు నాతి బండకు చెవులుగున్నాయి ప్రతీకలు అయినా అయివుండవచ్చు

నగారాకి, నగరాలకి మధ్య ఊరికి. ఊరికి మధ్య వాదవ్యం పొవగుతుందా పొవగితే ఎలా ఉంటుందీ అనేది కావు కాత్మతో కూడిన ఊహ

ఒక ఊరికి మరో ఊరు చుట్టలా అతిధ్యాదికివనే ఆ ఊరు చేసే మర్యాదల్ని పరే ఊరు చేసే సహాయపు పనుల్ని బొట్టెంగా చిత్రిందారు. కళ్లకు కట్టేట్లు మనసుకు హత్తేట్లు—

ఈ పాట 5x5x5x5 + 4x4x4x4x గతిలో పడుతుంది

"హోల్వ గుమ్మడీ వోలాం గుమ్మడి
వొద్లు దంత వోరింల్లు వోల్వ
గుమ్మడి
వోల్వ గుమ్మడీ వోలాం గుమ్మడి
నెరిగి పొయ్యి చేరియాల వోల్వ
గుమ్మడి
వోల్వ గుమ్మడీ వోలాం గుమ్మడి
పోటియ్యి పొన్నాల వోల్వగుమ్మడి
కోడిపొయ్యి కోరూరు వోల్వ
గుమ్మడి
జల్లెడపట్ట జుగమా వోల్వ
గుమ్మడి
యెపరు పెట్ట యెల్లికట్ట వోల్వ
గుమ్మడి
వోల్వ గుమ్మడీ వోలాం గుమ్మడి
అగ్గిలేయే ఆకూనూరు వోల్వగుమ్మడి
మంటబెట్ట పెవంపర్లి ..
బియ్యం కడిగా బింగనూరు ..
ఆంపెట్టా అయిలపూరం ..
నిప్పిడెయ్యే పిద్దన్నపాట ..
వోల్వ గుమ్మడీ వోలాం గుమ్మడి
గిన్నెర్లదుగే గు టూరు వోల్వగుమ్మడి
పల్లారెయ్యే తాడూరు ..
వోల్వ గుమ్మడీ వోలాం గుమ్మడి
అలిపోయి అయిపరబూరు వోల్వ
గుమ్మడి
నిలిచీపెట్టి బందారం వోల్వ గుమ్మడి
బతిలాడే బందారం వోల్వ గుమ్మడి
తినిపోయ్యే సిద్దిప్పాట వోల్వగుమ్మడి

ఒక ఊరును ఒకవ్యక్తికి ప్రతీకగా తీసుకొని గీతరచనుకోలం ఎతాకస్థాయి కాక మరొంటి కానేకాదు.

వ్యక్తుల సమూహము, వ్యక్తులనివా సమూ ఒక ఊరుగా చెప్పవచ్చు. అంటే వ్యక్తిలో వ్యక్తిని మాత్రమే కాదు. ఒక ఊరును భావించి రచించుట మనేది జానపదుల అనాయాచిత బొచితి. అక్కడనే మరివాళ్ళ బొన్నత్యం.

ఈ పాటలో మనకు శ్రామిక జీవన విధానముప్పష్టంగా ధ్వనింగాకతప్పదు దాంతో పాటే వాళ్ళ బందు మర్యాదలు, శ్రమహృదయలు నిల కలమంటూ బయట పడతాయి

"వొద్లు దంపటం (నెరిపోయ్యటం) కోడ (చేటతో అటూ ఇటూ త్రిప్పి ఇసుకను వేరు చెయ్యటం, ఆ రైతి ఎటడం. యెపరు పెట్టటం, అగ్గితెచ్చి మంటపెట్టటం. బియ్యం కడగటం. నిప్పి ఎట్టి అంపెటం. గిన్నెలకడిగి అన్నంరడిని ఎల్లారటం. ఇవన్నీ ఒక బందుకు కావలసిన సమస్త శ్రామిక కార్యాలు.

తిరా ఇవన్నీ చేసేటప్పటికి అవస్థ గుయిందనో. అమర్యాద చేశారనో అన్నట్టు మన్నం అలిగిపోవటం. అతిది సంరంభపడో పిరాపాట్లా అయితే ఆ సన్నాహ అతను పిలవటం. పరిమాదటం అవన్నీ అతిదికి చేసే దిద్దుబాట్లు కావచ్చు, లేక మర్యాదలూ అనవచ్చు.

ప్రతికి గల పరిచయంబట్టి సాహిత్యంలో సాంఘిక జీవనం ప్రతిబింబిస్తుంది. కవి సంఘంలో ఒక వ్యక్తికి వ్యక్తికి సహజమనే సంఘం కాని అంటూ కవులుకాలేరు సమయుత్రైకకు సంఘంయిది తన్నప్రభావం చూపిస్తాడు సాధారణ కవి, సమాజ పరిణామగుణంగా మారిపోతాడు సంఘం గురించి అంటూ చెప్పవచ్చు కాని కవి అంతరిలా చెప్పడు కవి చెప్పింది సాహిత్యం మిగతాదాన్ని చెప్పింది చరిత్ర ఇదులో సూక్ష్మమైన భేదం ఉంది చరిత్రలో వర్ణనలు ఉండవు కవిత్వంలో వర్ణనలే ఎటు. చరిత్ర ఉంటుంది. ముఖ్యంగా జీవన విధానం అలవాట్లు, కుటుంబ వ్యవస్థ. ఇత్యాది విషయాలు, కథతో కవి ముడి పెడతాడు. కొందరు తమ రచనల్లో కాలాని ప్రవేశ పెడితే. కొన్ని రచనల్లో అయా రచయితల సమకాలీన జీవన విధానం చొచ్చుకు పోతుంది. అందుకే సాహిత్యాన్ని సాంఘిక శాస్త్రంగా పరిశీలించడానికి వీలవుతుంది

రస ప్రధానమైన సాహిత్యం. విషయ ప్రధానమైన సాంఘిక శాస్త్రంగా ఎలా పరిశీలించటానికి వీలవుతుంది? అనే ప్రశ్న ఉదయించవచ్చు. కవి సంఘంలో సభ్యుడు గాబట్టి. సంఘాన్ని వదిలిపెట్టి గలి మేడలు కట్టలేడు రస పోషణ చేస్తాడు. సాహిత్యాన్ని సృష్టిస్తాడు. దానితోపాటు. విషయప్రధానమైన సాంఘిక శాస్త్రాన్ని కలుపుతాడు కథను. రస పోషణశక్యతలను వదిలి వేసి, కవి సాంఘిక దృష్టి పరిశీలిస్తే గలిగితే సాహిత్యానికి గల సాంఘిక అవగాహన తెలుస్తుంది క్రీస్తుకంటే 1100 శతాబ్ది నుండి తెలుగు సాహిత్య చరిత్రను పరిశీలించ గల్గినట్లయితే మన పూర్వీకుల సాంఘిక చరిత్ర సంపూర్ణంగా కాకపోయినా. సూచంగా తెలియగలదు. సురవరపు ప్రతాపరెడ్డి గారు ఈ విషయంలో విశేషమైనకృషి చేశారు. ముఖ్యంగా 20వ శతాబ్దిలోని రచనలు చూసే రచయితలు ఎలా సాంఘిక పరిస్థితులకు లొంగి పోతున్నదో అర్థమౌతుంది 20వ శతాబ్దిలో కూడ సంఘ ప్రవేశకనచేసి, సంఘంమీద తమ ప్రభావం చూపెట్టిన రచయితలు ఉన్నారు: అయితే నవ్య దృష్ట్యా వీరు కవిత్వాన్నల్పం ఇంతవరకూదర్శించిన దాన్నబట్టి మనం సూచంగా సాహిత్యం ఒక పద్ధతిగా సాంఘిక శాస్త్రమనే సిద్ధాంతం నిర్మించుకోవచ్చు. అయితే ఈ సిద్ధాంతానికి అతివ్యాప్తి దోషం ఎదుకూడదు కదా.

అనువాదాలు చేసిన, యదాతథంగా అను వదించినట్లయితే. కవి తన పద కాన సంఘంలోగల కట్టు బాట్లను అంతగా చొప్పించే అవకాశముండదు. స్వేచ్ఛను బాధం అయినట్లయితే దీనికి అతివ్యాప్తి దోషంలేదు. మనం మహాకావ్యాలుగా నిర్ణయించిన వాటి పట్టుకకు ఎదోక సాంఘిక కారణంఉంది ఇది సిద్ధాంతం అందుకే సమాజము సాహిత్యం ఎడుగు పేకలు లాంటివి చరిత్ర దీనికికొంత అవవాదం అయితే మన సిద్ధాంతాన్ని కొన్ని రచనలకు అన్వయించి చూద్దాం ఇక్కడ వరో విషయం ప్రస్తావించటం అప్రస్తుతం కాదనుకుంటాను. సాహిత్య ప్రయోజన మేమిటి అనేప్రశ్నకు మనలాక్షణికులు అనేక విధాలు చెప్పారు. ఇందులో ముఖ్యంగా సాహిత్య ప్రయోజనం, ఆనందక, మరోవైపు ఉపదేశం. 'ఆనందం' వ్యాతి ఎదికగా చేయుకున్న రచనల్లో కూడా ఉపదేశంఉంది అంటే సాంఘిక ప్రయోజనంఉంది. అందుకే సాహిత్యం పాఠకంగా సాంఘిక శాస్త్రం.

మంచి అదికావ్యంగా ఎంచుకున్న 'మహాభారత' ఆనాడు అనువదించ బడినానికి కారణం. వర్ణాశ్రమ ధర్మం పలనటం కోసం. జైనులు. బౌద్ధులు తమ మత వ్యాప్తిని పెంచుకునేదాన్ని రొజులవి వైదికమతోద్ధరణ చేయడం వాటి రాజరాజనరేంద్రుని పనిఅయింది అందుకే, రామాయణాన్ని, భాగవతాన్ని కూడ వదిలి నన్నయ భారతాన్ని అను వదించాడు 12వ శతాబ్దంలో వీరశైవం విజృంభించింది. తర్వాత వైష్ణవమత ప్రతిపాదన జరిగింది, కాని అంత ప్రయోజనం కనబడలేదు. నన్నెచోడుడు ప్రాణిక కుమార సంభవంలో అనాటి దేశ సంప్రదాయాలు తెలుస్తున్నవి. వీరశైవం ప్రధానముచేసిన పాల్కురికి సోమనాథుడు జీనుతెమిగునకు ప్రాధాన్యమిచ్చి. అనాటి ఎల్లె పాటలు, ఆటలు వర్ణించినాడు.

సంఘంమీద తనముద్రవేసిన మహాకవి తిక్కన శైవ వైష్ణవ మతాలలో సామరస్యానికి పాటుపడినవాడు త్రిత్వ మును ప్రవేశపెట్టి సంఘంలో ఏప్రమం లేవదీసి. మంగాంతిని నెలకొల్పాడు

రస ప్రధానమైన సాహిత్యం విషయ ప్రధానమైన సాంఘిక శాస్త్రంగా ఎట్లా పరిశీలన్వాన్నామవుతుంది?– అని ఎవరైనా ప్రశ్నిస్తారు. కవి సంఘంలోని వాడు; సంఘానికి అతీతుడు కాడు; సేలవిడిచిన సాము చేయలేడు. కనుక రస దృష్టిలో తన పరిసర సాంఘిక విషయాలు కూడా నేళ విన్నాడు. కనుక మనం సాహిత్యాన్ని సంపూర్ణంగా కాకపోయినా, కొంతకు కొంతయినా సాంఘిక శాస్త్రంగా పరిగణించవచ్చు.

భారతాన్ని అనువదిస్తూ నెలూరు మండలంలోని ఆహారపుటలవాట్లు పెళ్ళిసంప్రదాయాలు తెలుస్తున్నవి. వీరశైవం ప్రధానముచేసిన పాల్కురికి సోమనాథుడు జీనుతెమిగునకు ప్రాధాన్యమిచ్చి. అనాటి ఎల్లె పాటలు, ఆటలు వర్ణించినాడు.

సంఘంమీద తనముద్రవేసిన మహాకవి తిక్కన శైవ వైష్ణవ మతాలలో సామరస్యానికి పాటుపడినవాడు త్రిత్వమును ప్రవేశపెట్టి సంఘంలో ఏప్రమం లేవదీసి. మంగాంతిని నెలకొల్పాడు

కావ్యయుగ కర్తగా ఎన్నికలిగిన్న శ్రీనాథుడు తెలుగునేల నాలుగుచెరగులా తిరిగి ఆంధ్ర సంస్కృతిని అద్దం ముందు బెట్టి చూపించాడు ఓరుగల్లు సరస్వ ప్రదేశ తన క్రీడాభిరామంలో చూపుతాడు ఎల్లాటియుద్ధంలో ప్రధాన నాయుని 'బాసవాడు' గుర్తుకు తెస్తాడు ఇంతకా సాంఘిక పరమైన ప్రభావమే కొంచెం గోదావరి సింహాసన దాత్రిం కిక ద్వారా అనేక సాంఘిక విషయాలు దోపదుత్తాయి

18వ శతాబ్దిలో పూర్వం కవసింటిన వాడని చెప్పబడుతున్న 'వేమనయోగి' ఎద్దాడు. నాటి సాంఘిక దురాచారాలు, కొన్ని జాతుల ఆత్మాభిమానాలు ముప్పుగు వాటిని నిశితంగా విమర్శించినవి. సంఘంలోని దోషాలను కవి ఆవహ్యం చుకొని సాహిత్యం ద్వారా పరిహరించాడు. వీటితోపాటు ఈనాటి కవిత్వంలో ఎక్కువగా కనబడుతుంది ఏమన ప్రజల హితం గోరి కవులు అయినవాడు ఏమన కూడా మనిషులో ఒక్కడెకదా! అందుకే తన మనుషులకోసం జాతి ప్రయోజనాలు

అగ్రభాషా ప్రభావంవల్ల దేశం మిత్తమిడి భావప్రవాహం వచ్చింది. 1857 ప్రథమ భారత స్వాతంత్ర్య సమరంవల్ల జాతి పెల్కొంది. జాతిని సాహిత్యం కదిపింది సాహిత్య ప్రయోజనం కేవలం ఉపదేశమనే దానికు బలం ఏర్పడింది "కవులు గుంపు బడిని ప్రపంచ జానప కర్తలు" అనే భావం ఎలెలా కవిపించింది, కవ వాక్యకమైన రచనలు వచ్చినా రస పోషణశక్తి లేకపోయిన, ఉపదేశం కావ్యప్రయోజనం అయింది.

గురజాడ అప్పారావు కందుకూరి వీరేశలింగం లాటి సాహితీ వేత్తలు సాహిత్యం ద్వారా సమాజాన్ని మార్చ మత్తు చేయటం ప్రారంభించారు. సాంఘిక దురాచారాలైన కన్యాశుల్కం అతిధ్యాల్య బిలాహాలను విరిసిస్తూ అనేక రచనలు వచ్చాయి. వందిమాగధ జాతు ఎంకి పాటల ద్వారా పల్లెప్రజలకు రగ్గి రయ్యాడు. స్వాతంత్ర్య సమరంలో సాహిత్యం' తన పాత్రను సమర్థంగా నిర్వహించింది. గరిమెళ్ల సత్యనారాయణ వేదుల రాయప్రోలు సుబ్బారావు నేతలకి రేయిలు ప్రాణాలు. వీరంతా సాంఘిక సంస్కర్తలకు ఉత్తేజకులైనవారే పిళ్ళి కుటూరి కవులు గాంధీవాదాన్ని బౌద్ధ ధర్మాలను ప్రబోధించారు. జాతి వా విమ్మజాతుల సమస్యలకు పరిష్కారాలు చూపారు విశ్వనాథ సత్యనారాయణ అంధ్రపదుడు

టి నాటి రెడ్డెగు సంస్కృతుల నిస్తే కం. అయన ఇటుసంహారం కేవలం కోస్తాజిల్లాల సంబంధమైనదే అనిపిస్తుంది సంఘం ఏదే అంశాలనుకని ఒకోసారి మన్నుకుంటాడు అనేక సమస్యలపోతే మార్చడానికి ప్రయత్నిస్తాడు మార్చి గలుగుతాడుకూడా కన్యాశుల్కం పోవటానికి పరిణతి ఆచారాలు పోవటానికి. కారణం ప్రజల్లో చైతన్యం రావటమే అంటే భావ ప్రపంచం రావటమే, భావప్రపంచం రావటానికి మూలకారణం సాహిత్యం!

భావ కవితాయుగంకాని. అభ్యుదయ కవితాయుగంకాని సాంఘిక అవసరాలను. సమస్యల్ని దాటిపోలేదు. ఈ నాటి రచయితలుకాని. కవులుకాని తమ పరిసరాలను విస్మరించడంలేదు. దేశీయ. అంతర్జాతీయ అవగాహన ఈ నాటి సాహిత్యం లక్షణం. శ్రీనాథుని చరిత్ర అంటెడ్డిగాజుల చరిత్ర అన్నట్టు ఈనాటి సాహిత్య చరిత్రమ రాయాలంటే శ్రీశ్రీ. విశ్వనాథల జీవిత చరిత్రలను రాయకుండా ఉండలేము. అందుకే ఇంతకు ముందు చెప్పినట్టు కవి. సంఘం పదుగు పేకలు

ముగింపుగా సాహిత్యాన్ని సాంఘిక శాస్త్రముగా చదువవలసిన అవసరం ఉందంటున్నాను. 'సాహితం' మన లాక్షణికులు చెప్పినట్టుగా ఉందాలేదా? అంటున్నారా? దాటు అందలి "సాంఘిక జీవనం" పరిశీలించడం అవసరం. మన ప్రాంతాలు ముఖ్యంగా మన పరిశీలనకు తోడ్పడుతాయి. జానపద గేయ సాహిత్యం స్థానీయచరిత్రలు సాంఘిక జీవనాన్ని ప్రతిబింబిస్తాయి. సాంఘిక శాస్త్రంగా సాహిత్యాన్ని పరిశీలించితే మన పూర్వీకులు మనకు అందించిన అమూల్య సంపద ఇంకా అనేక విషయాలు తెలియగలవు. అలా పరిశీలించవలసిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది.

హరిశ్చంద్ర ప్రసాద్

సాంఘిక చరిత్రకు సాహిత్య ప్రయోజనం

జానపద గేయాలలో కవి ప్రచ్ఛన్నంగా వుంటాడు. కాని కవి తనను గురించి చెప్పుకొన కపోయినా, తన జన స్థలం గురించో, పరిసర గ్రామాలను గురించో చెప్పుకొన్నదానికి కూతూహాల పడుతాడు. ఇదొక విచిత్ర ప్రకృతిన జానపద గేయాలలో ఈ ఊళ్ల పేళ్ల అతికింపు గేయానికి. కొత్త అంద మిస్తుంది.

సత్య సమీకరణలు...

మన్న విషయం తెలిసిందే గదా. ఈ సందర్భంలో రేడియోలో ఒకరూపకాన్ని ప్రసారం చేయడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాం మీరు ఒక చక్కని రూపకాన్ని తయారు చెయ్యాలి రెండు రోజుల్లో ఇవ్వగలరు గా" అన్నారు ఆఫీసరు గారు.

"అలాగేనండి" అంటూ లేచి నమస్కరించి బయటకు వెళ్ళాడు శ్రీనాథ్

(3)

అడిగినట్లుగానే. శ్రీనాథ్ ఒక చక్కని రూపకాన్ని వ్రాసి రెండోరోజుకే అందజేశాడు

ఆఫీసరుగారు దానిని తదిని, తన తర్వాత జరిగాయి దివరకి ఎలాగైతేనేం డైరెక్టరు జనరల్ గారి సూచనలకు అనుగుణంగా ఆ రూపకానికి ఉండాల్సిన తుదిరూపం నిర్ణయమైంది. విశేష మేమిటంటే, ఈ చర్చలలో పాల్గొనడానికి శ్రీనాథ్‌ని పిలవనైనా లేదు అంతా నిర్ణయమైన తర్వాత సీనియర్ డైరెక్టర్ గారు, శ్రీనాథ్‌ని పిలిచి, తమ సూచనలకు అనుగుణంగా ఆ రూపకాన్ని తిరిగి వ్రాసి వర్నాటికల్లా ఇమ్మని ఆజ్ఞని జారీ చేశారు

(4)

అయన కోరికట్లుగానే రాత్రింబవళ్ళు కష్టపడి ఆ రూపకాన్ని తయారు చేసి, తెల్లవారుజామున ఆఫీసుకు వెళ్ళి సీనియర్ డైరెక్టర్ గారికి అప్పగించాడు.

ఆరోజు ఆ ఆఫీసులో అధికారుల ప్రత్యేక సమావేశం ఏర్పాటు చేయబడింది. డైరెక్టర్ జనరల్ గారు తమ క్రింది సీనియర్ ఆఫీసర్లని ఉద్దేశించి ప్రసంగం మొదలు పెట్టారు.

"మీ అందరు అధికారుల వంటి బాధ్యతగలవారు పాలనలో మన డిపార్టుమెంటు ఇంత కాలం గణనీయమైన సేవ చేస్తోందని చెప్పడానికి నేను ఎంతో గర్విస్తున్నాను. అందుకు మిమ్మల్నందరినీ ఎంతగానో అభినందిస్తున్నాను మన శాఖలో రాసిలాలు త్వరత్వరగా కదులుతాయి నిర్ణయాలు త్వరితంగా తీసుకొనబడుతాయి. అందానికి కొంతం కూడా అవకాశం లేదు. అందుకే మన డిపార్టుమెంటు ప్రజల మన్ననలను పొందింది అయితే ఇంత మాత్రంతో మనం తృప్తి పడకూడదు. ఇప్పుడున్న ఈ నైపుణ్యం చాలదు. మారుతున్న పరిస్థితులకు అనుగుణంగా మనం మన శాఖలో నైపుణ్యాన్ని అత్యంతగరిష్ఠ స్థాయికి తీసుకొని వెళ్ళాలి. ఆఫీషియల్ రెడ్‌టేప్ అనేదానిని మనం శాశ్వతంగా కత్తిరించి వేయాలి. ఇందుకుగాను మనం కాగితాలని కదపడంలో ఒక క్రమాన్ని నిర్ణయించుకోవాలి ఏ కాగితం వచ్చినా, అదే రోజున, అది ముట్టినట్లు సత్వరం చర్య తీసుకొనినట్లుగా దానిని ఎంపిన వారికి, సమాధానం తెల్పాలి, ఎట్టి పరిస్థితులలోనూ. వారం రోజులు మించకుండా, దానిపై చర్య తీసుకొనాలి సెలరోజులు మించకుండా నాధ్యమైనంత త్వరలో దానిపై తుది నిర్ణయం తీసుకోవాలి. ఇందుకుగాను మీరందరూ మనస్సూర్తిగా సహకరిస్తారని నమ్ముతున్నాను. ఇందుపై మీ అభిప్రాయాలు. సూచనలను గురించి వలిపించిగా కోరుకుంటున్నా ను"అంటూ డైరెక్టరు జనరల్‌గారు కూర్చున్నారు.

అయన కూర్చున్నవెంటనే సీనియర్ డైరెక్టర్‌గారు లేచారు. ఇంతవరకు మీరు మనఆఫీసరుగారు చెప్పిన అమూల్యమైన విషయాలను విన్నారు. వారు చేసిన సూచన ఎంతో విలువైనది. దానికి మనందరి సహకారాన్ని అందియ్యాలని ఇందులోనూ అందిస్తామనడంలోనూ ఎట్టి సందేహం లేదు అయితే ఈ విషయంలో నాదొక చిన్నవిలహా మనం మనవంతు పని పూర్తిగా ఎంతకష్టపడి చేసినా అది ప్రజలకు అలియందే అగినపలితం ఉండదు. ఎంతో సంవత్సరాల మనం 'మర్యాద వారాన్ని' జరుపుకుంటుంటాం ఈ సందర్భాన్ని పురస్కరించుకొని మనం. రేడియోవారిని కోరి మనశాఖను గురించి ప్రత్యేక రూపకం ప్రసారం అయ్యేట్లుచేస్తే ఆంధ్రదేశ మంతటా అందరికీ తెలుస్తుంది. ఇందువల్ల తక్కువ శ్రమకిఎక్కువఫలం ఉంటుంది అని వారు సలహా ఇచ్చారు. అయన కూర్చున్నారు.

అయన కూర్చోగానే. అయనతర్వాత డైరెక్టరేగారు లేచారు

మనసీనియర్ డైరెక్టరుగారుచెప్పిన విషయాలతో నేను పూర్తిగా ఏకీభవిస్తున్నాను ఈవిషయంలో' నేను మరొక్క సూచన చేయదలచుకున్నాను. రేడియో ద్వారా, మనశాఖ చేస్తున్న ప్రజాసేవ గురించి ప్రచారం చేయడంచాలా మంచి సూచన, మనశాఖలోనే ఒక్కగా ప్రాయగల సమర్థులైన రచయితలు ఉన్నారు. వారిని ఒక రూపకం తయారు చేసి ఇమ్మని సర్క్యులర్ ద్వారాకోరుదాం. వచ్చిన ఎంట్రీలలో ఉత్తమమైన వాటిని ఎన్నుకొని దానిని రేడియో వారికి పంపితే బాగుంటుంది అన్నాడు అయన.

"వో వో" అంటూ లేచాడు డైరెక్టర్ జనరల్‌గారు. ఎందుకండి ఇవన్నీను సమ్మర్లరు వెయడం, ఎంట్రీలను కోరండం ఇవన్నీ మనం కిట్ చేయాలనుకుంటున్న రెడ్ టేపిని కల్గిస్తాయి. మన దగ్గరుఉన్న రచయితలు ఎవరో, వారి శక్తిసామర్థ్యాలు ఏమిటో మనకందరికీ తెలుసు. మన శ్రీనాథ్ ఉన్నాడుగదా, అతను రచయితగా మంచిపేరు సంపాదించాడు. రేపు అతని, పెర్సనల్‌గా పిలిపించి వారుగు రోజుల్లో ఒక మంచి రూపకం తయారు చేసి ఇమ్మనండి. రేడియోవారికి మన సంకల్పం తెలియజేస్తూ, స్క్రిప్టు త్వరలో ఎంపికవుతుంది." అంటూ సీనియర్ డైరెక్టర్ వంక చూస్తూ అన్నారు అయన

"యస్సార్ అలాగే చేస్తాం" అన్నారు సీనియర్ డైరెక్టర్ మరికొన్ని విషయాలు చర్చించిన తర్వాత, ఆనాటి సమావేశం ముగిసింది.

(2)

మర్నాడు సీనియర్ డైరెక్టర్‌గారు శ్రీనాథ్‌కి కబురు పంపించారు అంటే ఆఫీసరుగారు పిలిపించేసరికి అతని గుండె జడదడ లాడింది. పణుకుతున్న కాళ్ళతో. అదురుతున్న గుండెలతో. చెదురుతున్న చూపులతో అతను డైరెక్టరుగారి గదిలోకి ప్రవేశించాడు.

ఎప్పుడూ మిటమిటలాడు తుండే ఆఫీసరుగారి ముఖం ఆరోజు ప్రసన్నంగా ఉంది. చిరునవ్వు ముఖంతో అయన శ్రీనాథ్‌ను కూర్చోమంటూ మార్దవంక చేయచూపించారు.

ఆఫీసర్‌గారి ఈ పంక ప్రవర్తనలో శ్రీనాథ్ ఉక్కిరి బిక్కిరి అయ్యాడు. పరుగు పరుగుగా. ఇబ్బందిగా కుర్చీలో కూర్చున్నాడు

"చూడండి నిన్నటివరకూ మన డిపార్టుమెంటు 'మర్యాద వారం' నడుపుతూ ఆఫీసులో మీరు చేసిన కృషి అమోఘం. మీ పనితనం మీ పట్టుదల మీ కార్యదక్షత అమోఘం. ఇదంతా మీ కృషి ఫలితమే. ఇదంతా మీ కృషి ఫలితమే. ఇదంతా మీ కృషి ఫలితమే